

Vijftig jaar na Nol Binsbergen

Precies op het moment dat iedereen op Texel de naam Jac. P. Thijsse niet meer kan horen (gedenken is leuk, maar het moet niet te lang duren) is daar Nol Binsbergen. Nol is een beetje beroemd en een beetje vergeten. Totdat zijn zoons vijftig jaar later zijn werk afmaakten. Thijsse kon het mooi vertellen, Nol liet het ook nog echt zien.

Nol Binsbergen (1908-1945) was huis-schilder, schrijver, filmer en vogelfotograaf. Vooral vogelfotograaf. En Nol Binsbergen was natuurliefhebber, anarchist, vrijbouter en dus, hoewel Zaankanter van geboorte, uiteindelijk logischerwijze ook Texelaar. Alles wat Nol Binsbergen was, is door zijn zoons Michel, Jaap en Andri op de valreep van zijn vijftigste sterfjaar samengebracht in het boek 'De lepelaars van de Muy'.

Vader Binsbergen heeft dat boek nooit af kunnen maken. „Dat we dit boek nu het licht hebben doen zien is voornamelijk een kwestie van gedenken en herdenken. 1995 was voor ons niet alleen het Thijssejaar en vijftig jaar na de oorlog, maar ook en vooral: vijftig jaar na Nol Binsbergen”, zegt zoon Michel niet zonder trots. Bij zijn leven maakte Nol Binsbergen

de boeken Trekvogels (1935), Vogels van Weide en Rietland (1937), Uit Neerlands vogelleven (1940) en het beroemde determineerboekje Zien is Kennen! (1937). Zijn laatste boek was ooit bedoeld als het eerste hoofdstuk voor een omvangrijk werk over reigeren ooievaarachtigen. Het is nu, dankzij een serie treffende en voor die tijd technisch uitstekende foto's, een indrukwekkend boek geworden over het leven van de lepelaar in de Muy.

SCHUILHUT

Nol Binsbergen was praktisch autodidact, en heeft juist uit die eenvoud alle mogelijkheden gepuurd.

Wonderbaarlijk dat iemand die slechts lagere school had, zo krachtig en beeldend schreef over de Texelse natuur. Hij leefde voor de vogels.

Rond 1930 begon hij die vogels met een fanatieke verbetenheid te fotograferen. Hij werd een workaholic, maar begon zich wel te ontwikkelen tot één van Nederlands bekendste en beste vogelfotografen. Nol introduceerde ook een nieuw soort vogelfotografie: traditioneel beroerden de vogels zelf de sluiters door het aanraken van contactdraden, nu maakten de toevalstreffers plaats voor mensenwerk. Om de vogels zo goed mogelijk te kunnen observeren in hun natuurlijke omgeving, sloot hij zich dagenlang op in krappe schuilhutjes, zo dicht mogelijk bij de vogels. Die schuilhutjes waren kleine tenten van 80 bij 80 cm, die zijn vrouw Truus thuis van canvas en bamboe fabriceerde. Soms zat hij 10 uur opgevouwen in zo'n schuilhut. Hij gaf ook lezingen 'met lantarenplaatjes', organiseerde excursies in de

duinen en begon vele boeken, artikelen en foto's te publiceren. Het gezin Binsbergen verhuisde in 1942 naar Texel, waar hij in opdracht van Teso de zogenoemde 'Texelfilm' opnam. Deze film is vele jaren vertoond in de bioscoop van Den Burg.

ARMOE TROEF

De passie voor de natuur had ook een keerzijde: thuis was het armoe troef. „Soms werden Nol en zijn schuilhutten gebruikt door lieden die het geld opstrekten, terwijl wij thuis op een houtje zaten te bijten”, aldus zoon Michel. „En moeder moest bij hem bedelen om wat geld voor eten of kleding.” „Hij had natuurlijk talent, dat is een eerste vereiste - maar er werd hem ook niets in de weg gelegd om dat talent te ontplooiën. Moeder maakte die schuilhutten en hielp hem met het spoelen en glanzen van de negatieven en bij het ontwikkelen. Ze hadden een hechte samenwerking. En als hij dan op tijd wegmoest, dan stond z'n pakkie brood

Expositie

Nog tot (waarschijnlijk) begin april is er in de Openbare Bibliotheek van Den Burg een expositie met de originele foto's uit het lepelaar-boek en niet gepubliceerde foto's van Nol Binsbergen. De door Pieter de Groot sfeervol ingerichte tentoonstelling laat tevens gereedschap van Binsbergen zien: de schuilhut, een zware platencamera en een Mentor spiegelreflex. Nol gebruikte films van 40 ASA. Dat heette toen 'snelle fotografie...' Het werk van Nol zal later worden opgenomen in de collectie van EcoMare.

ingezonden mededeling

MEINDL

Berg- en Wandelschoenen

De sterkste, de beste

mantje SPORT

IN / OUTDOOR

Lunchpauze. In het midden Nol Binsbergen, rechts zijn assistent Henk de Groot.

en een gevulde thermoskan klaar." Aanvankelijk trok de fotograaf alleen de natuur in, later had hij een assistent en ook zijn zoons deden regelmatig als zodanig dienst.

Michel zegt daar nu over: „Je kwam pas bij hem in de picture wanneer je nuttig begon te worden. Die uitstapjes waren feitelijk de enige manier om echt met hem in contact te komen. Want alle vrije tijd vulde hij met zijn vogeltjes. Voor ons was dat natuurlijk enerzijds heel interessant, maar anderzijds: wanneer kregen we nou eens te eten? Alles was op vader geconcentreerd.”

ROMANTISCH

Armoede of niet, Nol gaf zijn kinderen wel een paar bijzondere herinneringen mee. Michel: „Hij was natuurlijk een romantische figuur. En wanneer we door de duinen liepen, barstenvol voorjaar en vogelgeluiden, dan was dat ook een fantastisch gevoel! Want andere kinderen deden dat niet; jij was die uitverkorene. Je voelde je stoer. Want naast een pakkie brood mee, hadden we een statief over de schouder; je moet rekenen, het was oorlog, dat statief was net een geweer.”

De oudste zoon Jaap heeft dezelfde herinneringen: „Omdat ik graag op het water was en redelijk kon roeien, bracht ik hem naar een nest woudaapjes op de Nieuwkoopse plassen. Dan moest ik uren alleen roeiend doorbren-

gen voordat ik vader weer mocht ophalen. De beloning was dat ik in de schuilhut ook even naar het nest mocht kijken. Je keek als jochie van dertien naar het voeren van de jonge woudaapjes, een adembenemend tafereel op nog geen meter afstand.”

BEROEMD

Jaap omschrijft Nol vijftig jaar later als „een vreemde vader, een wonderlijke man.” „Hij liet zelden zijn autoriteit gelden, hij gedroeg zich vaak jongensachtig. De kinderen uit de buurt kwamen hem soms ophalen voor een partijtje voetbal op straat. Daar ging hij dan volledig in op.” Nol overleed op 25 september 1945 op 37-jarige leeftijd aan maagkanker. „Had hij tijd van leven gehad, dan was hij zonder enige twijfel zeer beroemd geworden”, menen zijn zoons. Maar of hij het naar zijn zin zou hebben gehad? Michel: „In zijn tijd

beschouwde men het land als een gave van de natuur, als een middel om in leven te blijven. Tegenwoordig is het gebruik van de natuur de mogelijkheden van diezelfde natuur ontstegen.” Met 'De lepelaars van de Muy' is er nu gelukkig meer bewaard gebleven dan slechts de herinnering. Intussen melden zijn zoons dat die merkwaardigste aller zomergasten, de lepelaar, weer goed gedijt in de Muy. Wie een kijkje wil nemen in de lepelaarskolonie van de Muy van toen, schaffe zich het laatste boek van Nol Binsbergen aan.

Joost Swanborn

Foto's lepelaars: Nol Binsbergen.

'De lepelaars van de Muy' is uitgegeven door Het Open Boek en voor f17,50 te koop bij de Texelse boekhandels.

